

Καταγραφή των προφορικών μαρτυριών και παραδόσεων σχετικά με τη Μονή των Αγίων Θεοδώρων

Η Μονή των Αγίων Θεοδώρων βρίσκεται σε απόσταση 3 χιλιομέτρων στο νότιο τμήμα του χωριού, μέσα σε πυκνό δάσος βαλανιδιάς και κρανιάς, 1200 στρεμμάτων περίπου. Το σημερινό καθολικό κτίστηκε στα 1778 στη θέση παλαιότερου βυζαντινού ναού. Σύμφωνα με τα ευρήματα που προέκυψαν κατά την επισκευή του μνημείου από την αρχαιολογική υπηρεσία το 1971-72, θεωρείται πολύ πιθανή η ύπαρξη της Μονής στην παλαιολόγια περίοδο (1261-1453).

Τοιχογραφήθηκε την ίδια περίοδο από ζωγράφους με άριστη θεολογική και καλλιτεχνική κατάρτιση, οι οποίοι ακολούθησαν την παράδοση, αλλά παράλληλα υιοθέτησαν και νεωτερικά στοιχεία, τα οποία αντανακλούν την πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική άνθιση της Ραψάνης κατά τον 18^ο αι., καθιστώντας το σύνολο του οικοδομήματος αναπόσπαστο στοιχείο της ιστορικής της ταυτότητας.

Το αρχιτεκτόνημα και οι τοιχογραφίες με το πλούσιο εικονογραφικό πρόγραμμα, σχεδόν άγνωστα στο ευρύτερο κοινό, εντυπωσιάζουν τον επισκέπτη. Ο ομότιμος καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και ιδρυτής του Μουσείου Θεσσαλικής Ζωής στην Ελάτεια, κ. Κώστας Συρμακέζης, επισημαίνοντας κάποια ιδιαίτερα (έως πρωτότυπα) χαρακτηριστικά του οικοδομήματος, όπως το σχήμα του καθολικού στην κάτοψη, τονίζει: *«ο επιμήκης νάρθηκας στα δυτικά, δίνει στο οικοδόμημα μία ιδιαίτερη εκ των άνω εικόνα. Την εικόνα της κατάκλισης ενός σταυρού της σταύρωσης, σε κατεύθυνση από δυσμών προς ανατολάς. Οι μικροί πλακοειδείς λίθοι που χρησιμοποιούνται για την πλακοσκεπή στέγη του ναού (αντί για κεραμίδια), αποτελούν επίσης ιδιαίτερο δομικό στοιχείο. Η ιδιαιτερότητα δε αυτή επιτείνεται από το γεγονός ότι τα διάφορα τμήματα επιφανειών της στέγης που καλύπτονται με αυτές τους λίθους, δεν είναι επίπεδα αλλά καμπύλα (π.χ. για το νάρθηκα, η επιφάνεια αυτή είναι κυλινδρική.....)»*

Εκτός από την αρχιτεκτονική του ιδιαιτερότητα, (σπάνιος τύπος για τη Θεσσαλία) καθώς και η αναλυτική ιστορία του βίου των Αγίων Θεοδώρων και των μαρτυριών τους στο νάρθηκα, μοναδικό ίσως παράδειγμα στην ελληνική βυζαντινή επικράτεια, το κατατάσσουν στα αξιόλογα μνημεία της περιοχής.

Το μοναστήρι αν και δε λειτουργεί λόγω απουσίας καλογέρων, εξακολουθεί να παραμένει ένας τόπος με έντονη την ανθρώπινη παρουσία είτε με δράσεις που έρχονται από το παρελθόν, είτε με διαφορετικές, εναρμονισμένες όμως στο παρόν.

Ο Μορφωτικός Σύλλογος Ραψάνης, επιδιώκοντας την προβολή της ιστορίας, της παράδοσης και των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, κατέγραψε τον τρόπο διοργάνωσης του πανηγυριού την ημέρα που τιμούνται οι Άγιοι Θεόδωροι και τις απαραίτητες προετοιμασίες που γινόταν από ομάδα γυναικών του χωριού. Η Κατίνα Καστανιώτου και η Άννα Παζάρα, οι οποίες είχαν ενεργό συμμετοχή (οι άλλες γυναίκες δεν είναι πλέον στη ζωή), δέχτηκαν να καταθέσουν τις μαρτυρίες τους.

Περισσότερο πληροφοριακό υλικό για τη σχέση των Ραψανιωτών με το Μοναστήρι από άποψη ιστορική, λαογραφική, λογοτεχνική, αλλά και το σχολιασμό των τοιχογραφιών μπορεί κανείς να αναζητήσει στις παρακάτω πηγές:

- Στέφανος Δαλαμπύρας, *«Το μοναστήρι Άγιοι Θεόδωροι της Ραψάνης»*, [Αρχιτεκτονική-Ζωγραφική], Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 4 (1983)
- Γ. Παρίσης, *«Η Ραψάνη»*, Λάρισα 1998
- Σταυρούλα Σδρόλια, *«Οι εκκλησίες της Ραψάνης και η Μονή των Αγίων Θεοδώρων»*, Θεσσαλικό Ημερολόγιο, 69 (2015).
- Παπαθανασίου Ευάγγελος, *«Σχόλια σε μεταβυζαντινές επιγραφές της Ραψάνης»*: Ο Τόπος και οι Άνθρωποι : Πρακτικά Γ' Ιστορικού Συνεδρίου Ραψάνης, 28-29 Ιουλίου 2018
- Βλαχοστέργιου Ευαγγελία, *«Άγιοι Θεόδωροι: ο Τόπος και οι Ιστορίες των Ανθρώπων»*, Ο Τόπος και οι Άνθρωποι : Πρακτικά Γ' Ιστορικού Συνεδρίου Ραψάνης, 28-29 Ιουλίου 2018